

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 06.07.2004
KOM(2004)457 galīgā versija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

par likumīgu 2002. gada 28. februāra Padomes Lēmuma, ar ko izveido *Eurojust* ar nolūku pastiprināt cīņu pret smagiem noziegumiem, aizstāšanu

{SEC(2004)884}

1. IEVADS

Saskaņā ar LES 31. panta 2. punktu, ko groza Nicas Līgums, Padomei ir jāveicina sadarbība caur Eurojust, jo īpaši, dodot iespēju tam veicināt atbilstošu sadarbību starp valsts prokuratūrām. Eurojust ir būtisks elements brīvības, drošības un tieslietu sfērā (LES 29. pants).

Eurojust izveidoja kā Eiropas Savienības iestādi ar 2002.¹ gada 28. februāra Padomes Lēmumu (turpmāk: “Eurojust Lēmums”), lai veicinātu un uzlabotu kriminālizmeklēšanas un lietas ierosināšanas koordinēšanu dalībvalstīs, lai uzlabotu sadarbību starp kompetentajām varas iestādēm, lai atbalstītu pēdējās.

Eurojust Lēmums, kā tāds, netēmē uz valsts likumu saskaņošanu – atšķirībā no pamatlēmuma, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 34. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Tomēr, dažām dalībvalstīm var būt nepieciešamība grozīt valsts statūtus, lai tie atbilstu Lēmumam. Saskaņā ar Eurojust Lēmuma 42. pantu, tas ir jādara “pie pirmās iespējas un jebkurā gadījumā, ne vēlāk kā līdz 2003. gada 6. septembrim”.

Gan Eiropas Padome, gan Padome, dažos gadījumos, ir atkārtājušas svarīgo lomu, kas ir Eurojust, cīņā pret terorismu. Kā piemēru var minēt 2002. gada 19. decembra Padomes Lēmumu, kas vietējam terorismam paredz līdzstrādniekus no Eurojust.²

Pēc 2004. gada 11. marta teroristu uzbrukumiem Spānijā Eiropadomes 2004. gada 25. marta sanāksmē atkārtoti tika uzsvēta Eurojust būtiskā lomu tās Deklarācijā par terorisma apkarošanu. Tā mudināja dalībvalstis pieņemt jebkādus mērus, kas nepieciešami, lai pilnībā īstenotu Eurojust Lēmumu līdz 2004. gada jūnijam un aicināja tās “nodrošināt, ka eksistējošas ES iestādes tiek izmantotas optimāli un visefektīvāk, jo īpaši Eiropols un Eurojust, lai sekmētu sadarbību cīņā pret terorismu, un, ka Eurojust tiek “maksimāli izmantots” šim mērķim.³ Atskaitot specifisko sfēru cīņā pret terorismu, Eurojust ir būtisks pamats daudzu ES galveno instrumentu piemērošanai par tiesisko sadarbību, kā īpaši atspoguļots Padomes pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 16. pantā.⁴

No Eurojust Lēmuma 41. un 42. panta izriet, ka nav vispārīga noteikuma, ko var piemērot visām dalībvalstīm, kas noteiktu, kuri noteikumi ir jāizstāj ar valsts likumiem, kādā veidā un kādā mērā. Tas ir dalībvalstu ziņā, izskatīt savas valsts likumus, lai noteiktu piemērošanas iespējamās problēmas, un veiktu nepieciešamos pasākumus. Dažām dalībvalstīm var būt nepieciešamība pieņemt īpašu likumdošanu par Eurojust, kamēr citām pietiek pieņemt konkrētus noteikumus to statūtos par tiesisko sadarbību un/vai datu aizsardzību, vai pat nevajag veikt nekādas likumdošanas darbības.

Pieņemot Eurojust Lēmumu, Padome pieņēma, ka, principā, pasākumus, kas nepieciešami tā drošai piemērošanai, ir jāveic nekavējoties. Tas ir skaidrs no iepriekš

¹ OV L 63, 6.3.2002., 1. lpp.

² OV L 16, 22.1.2003., 68. lpp.

³ Padomes dokuments 7906/04 JAI 100 u.c., 4.lpp un sekojošās, 16.lpp

⁴ OV L 190, 18.7.2002., 1.lpp.

minētā konteksta, jo īpaši no Padomes atzinumā par 2001. gada 11. septembra notikumiem, saskaņā ar ko Eurojust “kļūst gatavs ekspluatācijai 2002. gada sākumā”.

Šāds izskaidrojums skaidri izriet arī no Lēmuma 42. panta un 41. panta 2. punkta formulējuma: izņēmuma kārtā, 41. panta 2. punkts ļāva dalībvalstīm uz mikli pārtraukt konkrētu noteikumu piemērošanu, vēlākais līdz 2003. gada 6. septembrim, izdodot deklarāciju nesavienojamības gadījumā starp valsts likumu un Eurojust Lēmumu. Šādas deklarācijas trūkuma gadījumā, Eurojust Lēmums ir pilnībā jāpiemēro no tā spēkā stāšanās brīža, t.i., no 2002. gada 6. marta. Rezultātā, dalībvalsts, kas nav izdevusi deklarāciju saskaņā ar Lēmuma 41. panta 2. punktu, bet tomēr ir saglabājusi nesavienojamos valsts likumu noteikumus, būs pārkāpusi Lēmumu un LES, kopš 2002. gada 6. marta.

Saskaņā ar Eurojust Lēmuma 41. panta 2. punktu, deklarācijas ir nozīmīgs rādītājs dalībvalsts nepieciešamībai pieņemt valsts likumdošanu, lai gan fakts, ka dalībvalsts nav izdevusi šādu deklarāciju, nepieļauj secinājumu, ka nav nepieciešamība pēc likumdošanas pasākumiem. Lai kā, ne visas dalībvalstis, kurām ir nepieciešams saskaņot to valsts likumus ar Eurojust Lēmumu, ir izdevušas šādu deklarāciju.

2. ZIŅOJUMA MĒRĶIS UN NOVĒRTĒŠANAS METODE

Lai gan Komisijai nav jāpublicē ziņojums par Lēmuma aizstāšanu, tā ir izlēmusi tā darīt, jo ievērojamam skaitam dalībvalstu ir nepieciešams pieņemt valsts likuma noteikumus, un tā dēļ, ka Eurojust ir ļoti nozīmīga loma kriminālajās tieslietās, gan ES ietvaros, gan tiesiskajā sadarbībā ar trešajām valstīm.

2003. gada jūnijā, Komisija pieprasīja dalībvalstīm nodrošināt attiecīgo informāciju. Atgādinājuma vēstules tika izsūtītas 2003. gada decembrī. Lielākā daļa dalībvalstu, taču diemžēl ne visas, ir atbildējušas uz šīm vēstulēm. Novērtēšana, galvenokārt, tiek balstīta uz šīm atbildēm un uz deklarācijām, saskaņā ar 41. panta 2. punktu. Turklāt Komisijas ir ņēmusi vērā neoficiālo informāciju, ko ievākusi Itālijas Tieslietu ministrija, kas ir izsūtījusi dalībvalstīm aptaujas lapas projekta ietvaros par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (AGIS)⁵, kas tika finansēts saskaņā ar ES pamatprogrammu.

Tādējādi, Komisija uzskata, ka likumdošanas pasākumi ir nepieciešami tikai tad, ja dalībvalstu atbildīgās iestādes to ir noteikušas, ja vien nav skaidras pazīmes šādai vajadzībai. Lai kā, valsts likumdošanas akti (primārie un/vai sekundārie) arī var būt vēlami pārskatāmības nolūkos un likuma noteiktības aspektā, tā kā Eurojust var pienācīgi darboties, ja ir skaidri un nepārprotami tiesību akti.

Spriežot pēc pieejamās informācijas, trīs dalībvalstis (AT, DE, FR) ir pieņēmušas likumdošanu par Eurojust tikai pēc Lēmuma 42. pantā⁶ iekļautās aizstāšanas termiņa

⁵ Projekts Nr. 189/2003 (“Eurojust nacionālo locekļu pilnvaras”) par AGIS programmu, ko izveidoja ar 2002. gada 22. jūlija Padomes Lēmumu, OV L 203, 1.8.2002., 5.lpp.

⁶ Līdz 4. maijam Vācija bija informējusi Komisiju, ka politisko nolīgumu par tās tiesību aktiem ir sastādījusi divu parlamentu Saskaņošanas komiteja (skatīt 2004. gada 31. marta preses relīzi Nr. 52/2004 Bundesrat). Lai gan tai laikā Vācijas statūti vēl nebija formāli pieņemti, tā saturs ir jāņem vērā šajā ziņojumā

beigām. Ziņojumā tiek ņemta vērā jebkura dalībvalsts atbilde vai cita informācija, kas sasniedz Komisiju līdz 2004. gada 31. martam, ziņojumā netiek apskatīta situācija jaunajās dalībvalstīs.

3. SECINĀJUMI

Eurojust Lēmuma īstenošanas stāvoklis ir tālu no apmierinošā. Līdz termiņa beigām (2003. gada septembris), tikai viena dalībvalsts (PT) ir pieņēmusi visu nepieciešamo likumdošanu, lai atbilstu Eurojust Lēmumam. Lai gan, līdz 2004. gada aprīlim, vēl trīs dalībvalstis pieņēma attiecīgos statūtus (AT, DE, FR), piecās dalībvalstīs nav stājusies spēkā likumdošana, kurai bija jāstājas spēkā, balstoties uz vietējā likumdošanā noteikto (BE, EL, ES, IT, LU). Vismaz vienā no tām, pat valdības likumprojekts netika iesniegts valsts parlamentam, līdz brīdim, kad tika sagatavots ziņojums (2004. gada marts/aprīlis). Tā kā Somija ir ieviesusi tikai daļu Lēmuma, kopumā vēl sešām dalībvalstīm vēl joprojām ir nepieciešams saskaņot savus valsts likumus ar Lēmumu. Lai arī Eurojust tika piešķirta galvenā loma un liela nozīme, gan cīņā pret terorismu, gan sadarbībā krimināllietās kopumā, un daudzās Eiropas Padomes un Padomes deklarācijās, tas ir neapmierinoši.

Atlikušās dalībvalstis nolēma, ka tām nav bijusi nepieciešamība grozīt savas valsts likumdošanu. Komisijai nav iemesla apšaubīt šos slēdzienus, lai gan ilga laiks, kas nepieciešams dažām dalībvalstīm, lai izskatītu likumdošanas nepieciešamību, pierāda, ka tieslietu situācija ne vienmēr ir pilnībā skaidra. Vēl jo vairāk, Eurojust gluda darbība un tā sadarbība ar valsts iestādēm, var tikt sasniegta tikai caur pārredzamiem, skaidri izstrādātiem statūtiem, kas garantē likuma noteiktību. Pat, ja likumdošana nav saistoša, ir ieteicams vadīties pēc pamatnostādnēm vai cirkulāriem, kas izskaidro konkrētus būtiskus jautājumus. Tomēr, tikai viena dalībvalsts (SE) ir paziņojusi Komisijai par šādu rīcību, dekrēts no ģenerālprokurora. Šajā sakarā, ir grūti iegūt vispārēju ainu un izvērst izmeklošu novērtēšanu. Turpmākā pieredze rādīs, vai dalībvalstīs eksistējošie likumi būs pietiekoši, lai sniegtu pilnvērtīgu efektu Eurojust Lēmumam un izveidotu to par iedarbīgu un efektīvu līdzekli.

Svarīgs jautājums, kas sīki jāapskata turpmākajā nākotnē, ir informācijas apmaiņa starp kompetentām valsts iestādēm un Eurojust. Kā izklāstīts iepriekš, pašreiz nav pilnīgi skaidrs, vai līdz šim dalībvalstu veiktie pasākumi pilnībā nodrošinās to, ka Eurojust nacionālie locekļi saņems visu nepieciešamo informāciju, lai realizētu savus uzdevumus un pienākumus. Informācijas plūsmai ir jābūt raitai, un steidzamos gadījumos, pietiekami straujai. Tādējādi, Komisija vēlētos pievērst dalībvalstu īpašu uzmanību Lēmuma par nacionālo locekļu piekļuvi informācijai par izmeklēšanu un lietas ierosināšanu, 9. panta 4. punkta un 13. panta 1. punkta ieviešanai.

Komisija vēlētos arī iedrošināt dalībvalstis piešķirt saviem Eurojust nacionālajiem locekļiem tiesas un/vai izmeklēšanas pilnvaras, ko parasti piešķir prasītājam, tiesnesim vai policijas ierēdnim, ar līdzvērtīgu kompetenci, saskaņā ar valsts likumu. Lai gan 9. panta 3. punkts atstāj dalībvalstīm precīzu pilnvaru apjomu (izņemot jautājumu par piekļuvi informācijai), tām ir jābūt tāda rakstura, lai Eurojust varētu veikt savus uzdevumus un, lai varētu sasniegt Lēmuma mērķus. Nacionālo locekļu pilnvaru pārmērīga atšķirība vai nesaskaņa, var kaitēt Eurojust efektivitātei un ticamībai, un traucēt tās sadarbību ar valsts iestādēm. Tādējādi, turpmāk ir jāpievērš uzmanība locekļu valsts pilnvaru saskaņas un savienojamības jautājumam.

Kopš 2004. gada 1. maija visām jaunajām dalībvalstīm obligāti ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai īstenotu Eurojust Lēmumu. Komisija izlems, vai publicēt papildu ziņojumu, savlaicīgi iekļaujot jaunās dalībvalstis. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzaicina visas dalībvalstis nodrošināt ātru un pilnīgu Eurojust Lēmuma aizvietošanu un informēt to par jebkādiem veiktajiem pasākumiem, jo īpaši par jautājumiem, kas izklāstīti iepriekš.